

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 1. De neceßitate pœnitentiæ ad mortalis remißionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

DISPUTATIO IX.

De Necessitate poenitentiae ad hunc primum effectum remittendi peccatum mortale.

Actenus solum ostendimus, poenitentiam habere virtutem ad hunc effectum praestandum, & simul etiam explicuimus modum & rationem cau-landi, quam in hoc habet: nunc vero declarandum est, quam sit necessaria haec causa ad illum effectum: saepe enim accidit causam esse sufficientem, non tamen necessariam, quia sunt alie, quae per se possunt similem effectum efficere. Dicemus ergo prius de hac necessitate secundum praesentem Dei ordinationem & legem, postea verae secundum potentiam Dei absolutam.

SECTIO I.

Utrum poenitentia secundum legem Dei ordinariam, sit necessaria causa sine qua non remittitur peccatum mortale.

Dixi de sufficientia & virtute huius causae: dicendum nunc est de necessitate eius, ubi solum explicabimus quomodo poenitentia sit necessaria necessitate medij, nam de necessitate praeepti postea disturi sumus. Igitur, quod poenitentia sit necessaria ad hunc effectum, omnes Theologi pro comperito habent. An vero semper sit formaliter necessaria vel virtualis sufficiat, inter eos cotroueritur. Nam Scotus dist. 14. q. 1. ar. 3. Gab. q. 1. conclus. 2. & alij infra referendi, putant sufficere virtualem. Alij vero, praesertim Thomistae recentiores opinio contendunt esse necessariam semper poenitentiam formalem: Quod tamen asseueranter tenet Cano. relect. de Poenitentia part. 3. vt dicat posse esse actum dilectionis Dei super omnia in homine permanente in peccato mortali, ex defectu formalis poenitentiae. At vero Petrus Soto lect. 4. & 5. de Poenitentia, affirmans eandem necessitatem formalis poenitentiae, negat hominem existentem in peccato, posse habere verum actum dilectionis sine formali actu poenitentiae. Idem tenet Dominicus Soto dist. 15. qu. 1. art. 2. cum duplici limitatione infra tractanda.

Varia sententia de necessitate formalis poenitentiae. Scot. Gabrili.

Cano.

Petr. Sot.

Domin. Soto.

Poenitentiam formalem, per se loquendo, necessariam esse ad remissionem peccati. Assertio 1.

EGO censeo rem hanc esse definiendam eadem proportione, qua similem supra definiui, tractando de necessitate amoris ad cotritionem. Dico ergo primo: Poenitentia per se loquendo necessaria est secundum propriam & formalem actum doloris, seu detestationis ad consequendam remissionem peccati mortalis. Hanc assertionem certam existimo. Sumitur ex D. Tho. hic. & precedente qu. art. 5. ad 2. & 12. qu. 13. art. 2. & sequentibus, & quaest. 28. de Veritate art. 5. & in terminis videtur eam docere Conc. Trident. sess. 14. c. 4. ubi potest definitam cotritionem subdit, *Par autem omni tempore necessarius hic modus ad obtinendam peccati veniam: & sumitur ex sess. 6. c. 6. & 7. & ex Lateranensi in c. Firmiter, de Summa Trinit. & fide Cathol. Praeterea colligitur ex illa conditionali locutione S. Scripturae: *Non si poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Luca 13. Nam quando talia conditio non supponit suppositum gratum, sed indicat id, sine quo gratia non obtinetur, manifeste continet necessitatem medij, & non tantum praeepti. Habetur autem ille loquendi modus saepe in Scriptura sacra Eccl. 2. *Si poenitentiam non egerimus, incidemus in manus Dei, & non in manus hominum.* Et eandem vim habet illa comminatio Apocalyp. 1. *Memento unde exideris, & age poenitentiam: si minus veniam ad te cito, &c.* Fundem sensum reddunt promissiones illae, quae sunt frequentes in Scripturis de remittendo peccato sub ea conditione, *Si impius egerit poeni-**

D. Thom.

Conc. Trid.

Conc. Lat.

Luce 13.

Apocalyp.

conuersa: ergo ad remissionem peccati necessarium est vt voluntas peccatoris conuertatur ad Deum, detestando priorem peccati conuersionem ad creaturam: quod pertinet ad poenitentiam.

Qui discursus optimus quidem est ad declarandum, quantum sit rei, & ordinari gratiae consentaneus modus dispositionis requisitae ad remissionem peccati per poenitentiam: & ideo recte concluditur impossibile esse aliter remitti iuxta statutum ordinem connaturalem ipsi gratiae. Ad probandam autem implicationem contradictionis parum efficax videtur ille discursus, tum quia supponit remissionem peccati fieri per gratiam, & de potentia absoluta non posse aliter fieri: quod hic non probatur, nec fortasse probari potest, intelligendo per gratiam donum aliquod creatum, voluntati infusum. Tum etiam, quia ex necessitate huius doni, seu immutationis voluntatis, statim infert necessitatem poenitentiae: quae collectio intellecta de necessitate absoluta, est difficillima, & vix apparet principium, quo probari possit, cum absque immutatione per formalem actualem poenitentiam (de hac enim D. Tho. loquitur) inueniri possit immutatio per infusionem habituum, per actualem amorem Dei, & per simplicem voluntatem bene viuendi, aut obediendi Deo in posterum: nam illa posset esse contentus Deus, & illa suo modo bonum efficeret hominem, praesertim si ex diuina gratia procederet. Itaque articulum hanc non intelligo de potentia absoluta, sed de ordinaria. Quid vero de tota re sentiam, in sequenti disputatioe explicabo.

Dices: Ergo nulla est differentia, quam D. Thom. hic constituit inter poenitentiam virtutem, & sacramentum: nam sine priori alicui non posse remitti peccatum: sine sacramento autem posse, at vero de potentia ordinaria etiam sine sacramento potest, loquendo proportionaliter de tempore in quo sacramentalis poenitentia possibilis est. Quod si dicatur etiam nunc posse remitti peccatum sine poenitentia sacramento in re suscepto, licet non sine voto eius, contra hoc est, quia etiam sine poenitentia virtute formaliter sumpta, potest interdum remitti peccatum, etiam secundum legem ordinariam.

Respondetur in primis, D. Thom. non loqui de tempore determinato legis gratiae, neque ex illius suppositione, aut eum proportionem ad illam, sed absolute de quouis tempore, & de necessitate, quasi intrinseca rebus, vt patet ex exemplo quod affert de his, quibus Christus remisit peccata sine sacramento, non tamen sine virtute poenitentiae. Vnde veteris dicitur, etiam in lege gratiae, & supposita institutione sacramenti, esse magnum discrimen, quia poenitentia vt est virtus, est necessaria ex lege intrinseca & quasi ex natura ipsius rei: sacramentum vero est necessarium ex lege extrinseca: vnde illa est necessaria propter internam hominis mutationem & dispositionem: hoc vero propter sufficientem, & specialem applicationem meritorum Christi. Vnde illa ad omnia peccata etiam ante baptismum commissa, necessaria est: hoc vero tantum ad illa peccata, quae post baptismum committuntur.

Ex his facili est solutio ad primum, in qua D. Tho. optimam rationem affert, ob quam peccatum originale remittatur per habituum infusionem sine actuali mutatione voluntatis, non tamen peccatum mortale, scilicet quia originale habituale est, & sine actuali deliberatione voluntatis contrahitur, quod secus est in personali. Quae ratio optime declarat praesentem rerum statum, & institutionem naturis rerum accommodatam: non tamen procedit de potentia absoluta, sic enim potuisset Deus remittere originale peccatum, quoad culpam, sine habituali immutatione facta ad ipsam remissionem: de quo inferius plura. Aliae solutiones non habent difficultatem.

Obi.

Respons.

Ezech.

penitentiam, Ezech. 18. & 33 & aliis locis superiori disputatione citatis: nam aperte exigitur illa conditio, ut omnino necessaria ad talem effectum.

3

Et potest etiam in hunc modum declarari ex eisdem locis Ezech. quia ibi significatur, tam necessariam esse penitentiam ad reparandam spiritualem vitam, quam est necessarium peccatum mortale ad tollendam illam. Hoc etiam confirmat quod Christus & Apostoli in initio suae praedicationis semper requirebant penitentiam ad remissionem peccati, ut patet Actor. 2. Penitentiam agite. Vnde supra late ostendimus etiam cum baptismo esse necessariam penitentiam, si baptizandus sit adultus habens peccatum mortale. Et Ioannes Baptista Matth. 3. cum dixisset, *Convertimini sicut serpentes in herba viua*, statim subdit, quasi vnicum remedium dicens, *Facite ergo fructus dignos penitentiae*. Vbi Chryso-

Actor.

Matth.

Chryso.

stom. Homil. 10. notat, tunc Ioannem impleuisse quod de illo praedictum fuerat Isaia 40. scilicet, docetur homines, ut rectas facerent semitas Domini: nam penitentia sola est, ait, quae rectam facit viam, quae in peccatore erat obliqua. Vnde Ierem. 18. Pone tibi amaritudinem, & dirige cor tuum. Et ideo e. 8. conuenitur, *Nam quid qui cadit, non resurget? attendi, & auscultauit, nullus est qui agat penitentiam de peccato suo dicens, Quid feci? Quae testimonia cum moralia sint, ad omnem statum hominum, & omnem legem se extendunt. Sed specialiter quod etiam in lege naturae fuerit necessarium hoc remedium, sumi potest ex Iob. vlt. Idcirco me reprehendo, & ago penitentiam, & c. & ex penitentia Niniuitarum, quam Christus laudat, Matth. 12.*

Ierem.

Hoc remedium fuit necessarium in lege naturae. Iob. Matth.

Quae omnia testimonia non possunt de sola virtuali penitentia intelligi, sed de formali. Primum propter Scripturae proprietatem; debet enim in proprio sensu intelligi, si commode potest: praesertim quia ad significandam hanc proprietatem, & veritatem necessariam penitentiae, vtitur Scriptura variis nominibus indicantibus hanc proprietatem, vt nomine penitentiae, doloris, tristitiae, gemitus, & similibus. Deinde quia non aliter facta Scriptura requirit fidem, vel charitatem, vel alios similes actus, quam penitentiam: ergo, si cuiuslibet sunt formaliter necessarij, ita & penitentia. Denique quia ita intelligunt sancti Patres. Vnde Augustinus Concione 1. in principium Psalm. 30. loquens de confusione pro peccato commisso dicit, *Hanc confessionem non formidat Christianus, imo, si hanc non habeat, aeternam habebit*, & libr. de Penitentia medicina cap. 5. *Non satis est, inquit, mores in melius mutare, sed oportet satisfacere etiam Deo per penitentiam dolorem*. Et epist. 50. circa finem, *Nisi egeris penitentiam, saluus esse non poteris: quomodo enim gat debis fuisse correctum, nisi doleas fuisse peruersum?* Cyprianus lib. de Lapsis circa finem, *Illis sola superest penitentia, quae satisfaciat: qui autem penitentiam criminis tollunt, satisfactionis viam claudunt*. Et Gregorius homilia vigesima in Euangelia, *Vetura, inquit, ira est animae uersio uisionis extremae, quam dum peccator non effugiet, qui nunc ad penitentiam lamenta non recurrit*. Idem homil. 31. & 34. & 3. part. pastoralis c. 31. Et de eadem re optime loquitur Chrysostomus hom. 10. & 11. in Matth. 9. ad Hebraeos 21. 22. & 24. ad Populum. Et Ambros. lib. 5. epist. 28. *Peccatum non tollitur, nisi lacrymis, & penitentia*. Optime Iustinus Martyr Dialogo contra Triphonem pag. vltima. Et ad hoc confirmandum conferunt quae supra disp. adduxi circa illam metaphoram, quae penitentia vocatur secunda tabula post naufragium: nam per eam aperte significatur necessitas medij. Itaque haec omnia intelligenda esse de penitentia formali, satis constat ex sensu Scriptorum: praeterquam quod ipsa materia id postulat, cum sit de his, quae ad mores, & salutem spectant.

Aug.

Cyprian.

Greg.

Chryso.

Ambros.

Iust. Martyr.

Ratio vero huius necessitatis prima, & radicalis est diuina ordinatio, quae nobis satis constat ex Scri-

ptura, & sensu Ecclesiae. Congruentia vero est, quia haec ipsa ordinatio diuina est maxime consentanea naturis talium rerum: quia actus penitentiae est maxime proportionatus ad petendam veniam, & ad placandam se conuertit ad creaturam; & ideo ad peccatum delendum optimum mediū est, ut per penitentiam sese homo à creatura auertat: quanquam enim homo possit se virtualiter auertere ab vno termino per conuersionem ad contrarium; tamen in actibus animae perfectiori modo fit haec conuersio, & auersio, quando per formales actus ipsa anima accedit ad vnum terminum, & recedit ab alio; Tandem, quia hoc est mediū maxime accommodatum ad vitae emendationem, quae per penitentiam maxime intenditur. Et alia congruentia sumi possunt ex supra dictis de honestate virtutis penitentiae.

Aliquando posse mortale remitti sine formali penitentia. Assertio 2.

Nihilominus dico secundo: Aliquando potest remissio peccati mortalis obtineri sine formali actu penitentiae. Haec est sententia Scoti, & Gabrielis, quos supra citauimus, & eandem tenet Maior distinct. 14. quaest. 1. & Medina tract. 1. de Penitent. quaest. 2. & Nauarrus in Summa c. 1. n. 10. & Vega lib. 6. in Trident. cap. 33. & 34. & Soto etiam supra hoc admittit in duobus casibus. Prior est de martyrio: posterior quando peccata sunt oblita. Sed etiam in casu martyrii necessaria est aliqua obliuio factem actualis, quia per se loquendo, etiam is qui ad martyrium fertur, si conscientiam habet peccati mortalis, tenetur formalem penitentiam praemittere, si potest, ut late ostendit in 3. tom. 3. part. disp. 29. sect. 2. & 3. Vbi etiam de privilegio martyrii dixi: quod statim insinuabo. Casus ergo de peccatis oblitis communis est, & mihi certus: & expresse traditur à D. Thom. q. sequent. art. 1. vbi mentem eius amplius explicabimus. Ratio vero à posteriori est, quia in eo casu excusatur homo ab obligatione agendi penitentiam (suppono enim obliuionem esse naturalem, & inculpabilem) penitentiae enim praecipuum non obligat, nisi supposita conscientia peccati mortalis, quia solum propter illud delendum necessaria est: ergo non peccabit ille homo non agendo penitentiam: ergo potest alio actu, vel remedio consequi peccatorum veniam. Patet haec vltima consequentia, quia alias homo ille implendo omnia praecipua, quae illi possunt occurrere vt necessaria, & sufficientia ad salutem, & habens fidem, & spem, vt supponimus, adhuc maneret extra statum salutis: quod est magnum inconueniens, alias nunquam homo moraliter posset esse quietus, sed deberet semper iterare actum penitentiae, ne forte oblitus sit alicuius peccati.

Scotus. Gabr. Maior. Med. Nauarr. Vega. Soto.

D Thom.

Hinc vero ulterius adde, hunc casum obliuionis extendendum esse, non solum ad obliuionem habitalem, seu in actu primo, sed ad actuale seu in actu secundo, quae dici solet naturalis inconsideratio: quod immerito Soto, & alij negare videntur. Probatur, quia in rebus moralibus eandem vim habet ad excusandum actualis inconsideratio inculpabilis pro eo instanti, vel tempore quo est, quam habet altera obliuio: ergo & in praesenti habebit. Antecedens certum est ex his, quae traduntur in 1. 2. q. 62. att. 6. Et ratio breuiter est, quia naturalis inconsideratio, dum est, ita causat inuoluntarium, sicut ignorantia vel obliuio quandiu durat; quia ad volendum non sufficit habitus, sed necessaria est actualis cogitatio. Ratio vero à priori est, quia posita haec naturali inconsideratione, vel obliuione, voluntas potest per formalem actum dilectionis super omnia conuerti in Deum, non exercendo pro tunc formalem actum penitentiae: si autem habeat illud actum

7 Quae obliuio excusatur à formali penitentia.

actum amoris, statim iustificatur: ergo consequitur remissionem peccati sine formali actu poenitentiae. Maior probata est in simili in superioribus, quia ex parte intellectus cum illa inconsideratione peccati potest esse actualis consideratio diuinæ bonitatis, & alicuius motiui, quod inducat ad diligendum Deum super omnia: nec ex parte intellectus plus requiritur. Ex parte autem voluntatis in primis est libertas & distinctio sufficiens inter ipsos actus, ut vnus possit sine alio exerceri, & independentia eorum inter se. nam actus dilectionis natura sua prior est, & independens ab actu doloris: & ideo homo iustus facillime potest illum sine alio elicere: & supra diximus, actum doloris posse e conuerso sine actu amoris fieri: ergo nihil obflare potest quominus in eo casu possit voluntas verum, & solum amorem elicere.

Dicit fortasse aliquis, in eo casu denegaturum Deum supernaturale auxilium ad actum supernaturalem amoris, & ideo fore mere naturalem, ac proinde insufficientem ad tollendum peccatum. At hoc improbabile est, & voluntarie dictum: tū quia ex parte illius hominis nulla est culpa actualis, propter quam Deus negat tale auxilium: propter præteritam autem non negat, ut supra ostenditur: tū etiam, quia vel est sermo de auxilio excitante: & hoc non negat, quia potius supponitur ille homo ex parte intellectus sufficiens, & actualiter excitatus per considerationem fidei, quæ ex parte intellectus excitatio sufficiens est, & secum affert excitationem voluntatis, quantum est ex se: vel est sermo de auxilio concomitante, vel concursu: & hunc Deus non negat supposito priori, nisi ex defectu hominis, ut supra etiam probaui, ergo ex nullo capite impossibile est exercere tūc amorem sine formali dolore.

Superest probanda altera conditionalis propositio, scilicet, si homo habeat actum amoris super omnia, statim iustificari, Quam adeo certam existimauit esse Petrus Soto, ut non dubitauerit dicere esse de fide. Et eandem docet Caietanus quæst. 87. artic. 1. & Gregorius in primo, dist. 17. & multa circa illam tractat Adrianus quolib. 7. quæst. 4. Et probatur breuiter, nam illa verba Ioanni. 4. Qui diligit me, diligitur, &c. æquivalent illi conditionali. Item illa Ioan. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est. Sumitur etiam ex Prouerb. 8. & 10. Ego diligentes me diligo, & vniuersa delicta operis charitas. Et similia verba habentur 1. Petri 4. Vnde Bernardus episc. 170. Nemo se amari desiderat, si iam amat, neque enim redamare pigebit eam, qui nos amauit necdum amantes. Et Augustinus libro secundo contra Cresconium cap. 12. de peccatis loquens ait. Mundanus est ipsa, quæ omnibus supereminet, charitate, quæ si adsit, omnia recte sumit: si vero absit, omnia frustra sumit, & 14. de ciuitate ca. vltimo inquit, charitatem dividere inter filios Dei, & filios perditionis. Ac denique Gregorius homil. 33. in Euangelia ait, charitatem esse ignem consumentem rubiginem peccati.

Ratio vero est, quia actus charitatis est perfecta conuersio animæ ad Deum, & virtute continet poenitentiam, & auersionem à peccato, & propositum placendi Deo in omnibus: ergo infallibiliter secum affert conuersionem Dei ad hominem; iuxta illud, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: ergo secum affert remissionem peccati. Et corroboratur, quia supra ostendimus solum actum contritionis, si contingat haberi sine actu formali amoris, esse veram contritionem, & consequenter excludere culpam: ergo multo magis hoc faciet actus dilectionis. Patet consequentia, quia vterque est per se necessarius, & continet alium in virtute, & propositio: & aliunde actus dilectionis excellentior est. Vnde confirmatur vltimo, quia hic actus de se est conaturalis dispositio ad infusionem habitus charitatis, qui habitus habet

Fr Suarez 2. tom. 4.

gratiam sanctificantem infallibiliter sibi coniungat: & consequenter etiam remissionem peccati mortalis: ergo, &c. De qua ratione vide Augustinum de Spiritu, & litera, cap. 32. Vbi propter hanc causam vocat dilectionem iustitiã, quia iusti efficiuntur, quia habet inseparabiliter coniunctam dilectionem Dei simpliciter erga nos.

Extra casum obliuionis non remitti peccatum sine formali poenitentia. Assertio 3.

Tertio dicendum est, extra casum naturalis obliuionis, vel inconsiderationis, nunquam remitti peccatum sine formali actu poenitentiae. Ita docent omnes excepto Medina tractatu primo de Poenitentia questione duodecima articulo secundo vbi ait, licet homo cogitet de Deo, & peccatis suis, posse pro libertate sua habere actum dilectionis quæ vocat fructuosum, & meritorium, sentiens esse sufficientem ad iustificationem. Sed oppositum recte declarauit Cordubalibr. 1. quæstion. 15. Estque non solum securior, sed etiam verior sententia. Et videtur plane lequi ex assertione prima. Nam, per se loquendo, hoc est medium necessarium ad illum effectum: ergo, quando potest commode adhiberi, non dabitur effectus sine tali medio. At vero, quando homo cogitat actu de suis peccatis, potest facile adhibere remedium poenitentiae; & non legitime excusabitur exercendo solum actum amoris, quia amor non impedit peccatorum detestationem, si actu cogitatur: amo ita mouet ad illam, ut vix homo possit continere dolorem, si vere amat, etiam si velit; maxime quando intelligit peccata nondum fuisse remissa.

Addo etiam, licet absolute possit vnus actus ab alio separari, tamen supposita virtute efficacie expellendi culpam, quam formaliter, vel virtute habet, qui vere amat, & supposita necessitate talis medij, & recogitationis peccatorum, non posse separari, ut in superioribus etiam dixi. Videantur ibi dicta, nam hic procedunt cum eadē proportionem. Solum oportet aduertere, necessarium esse vt memoria peccatorum practica sit, id est, vt occurrant tanquam detestanda, & delenda: nam aliqui non repugnat habere hominem cogitationem quasi speculatiuam de peccato, & habere naturalem inconsiderationem detestationis eius: vt autē homo moueatur ad exercendum actum, non satis est cogitatio ipsius obiecti secundum se, sed necessaria etiã est aliqualis ipsius actus exercendi consideratio. Hanc vero, si moraliter & regulariter loquamur, semper excitabit amor, si verus est, presertim si coniunctam habet memoriam diuinæ offensionis.

Deficiente formali poenitentia, necessaria est virtualis, & formalis in voto. Assertio 4.

Vltimo dicendum est, quando deest poenitentia formalis, necessariam esse virtutalem cum proposito, & voto ipsius formalis: ac propterea necessarius est amor super omnia. Vnde sine altero ex his duobus actibus nunquam dimittitur mortale peccatum, secluso sacramento, vel speciali privilegio. Fere hæc omnia constant ex supra dictis. Nam ad remissionem peccati necesse est vt voluntas efficaciter auertatur à peccato; quod non potest nisi per poenitentiam formalem, vel virtutalem: & cum necessaria sit, per se loquendo, formalis poenitentia, si illa deest in re, oportet vt saltem in voto habeatur: non continetur autem in virtute & in voto, nisi in dilectione super omnia: ergo, si formalis contritio deest, necessaria est illa dilectio: ergo alter ex his actibus necessarius est. Addidi vero, extra sacramentum, quia cū illo sufficit attritio; de quo postea

Obiect. futur.

9 Per actum amoris bonum iustificari sine formali poenitentia. Pet. Sot. Caiet. Greg. Adrian. Prouerb. 1. Pet. 4. Bernard.

August.

Greg.

10 Probatur ratio.

11

Medini

Cordubi

12

Memoria peccatorum debet esse practica, vt nos excuset

13

Dixi

Dixit etiam, nisi ex privilegio, propter martyrium, in quo, ut opinor, potest homo iustificari sine formalis contritione, & amore super omnia. Sed illud est speciale privilegium; de quo dixi late in disputatione vigesima nona supra citata.

Vega. 14

Reicitur.

Addit praeterea Vega libro sexto in Tridentinum capite trigesimo octavo, per solam orationem posse peccatorem obtinere remissionem culpae mortalis sine formali amore, vel dolore; quia etiam oratio habet infallibilem promissionem. Sed est singularis sententia: & mihi displicet, quia est contra doctrinam generalem Conciliorum, & Sanctorum, & vniuersales loquutiones Scripturae, quibus supra necessitatem poenitentiae, & amoris ostendimus. Nam hac necessitas postulat ut saltem virtute habeatur. Item, qui petit veniam peccatorum, iam de illis cogitat: ergo indebite petit veniam sine remedio, quod ipse potest, & debet adhibere: nam oratio, ut exaudiatur infallibiliter, debet habere coniuncta conuenientia media, quatenus a Deo exiguntur, & ab homine exhiberi possunt: alioqui temere petitur a Deo aliquid sine huiusmodi mediis. Sicut qui peteret magnam gloriam sine magnis meritis, male peteret, & non meretur exaudiri: illa ergo petitio non habet infallibilem promissionem. Ergo petenda est a Deo vera poenitentia, & auxilium ad illam: & consequenter remissio peccatorum: quia non est minus necessaria poenitentia, vel conuersio cordis ad remissionem peccati, quam merita ad gloriam: & vtrumque est in potestate nostra cum diuina gratia: hanc ergo praecipue poscimus cum remissionem peccatorum postulamus: & praeterea recognoscimus nostram poenitentiam per se non sufficere, nisi liberalis Dei remissio intercedat.

Obiect. ex Patribus.

Origen.

Augus.

Chryso.

Vna vero superest obiectio contra necessitatem poenitentiae, nam Patres interdum plures causas vel remedia huius remissionis assignant, & quae tribuunt hunc effectum charitati, vel elemosinae, vel orationi, ac ipsi poenitentiae: sicut ergo poenitentia per se, & sine aliis remediis potest interdum habere hunc effectum, ita & alia remedia sine illa. Antecedens patet ex Origene, homilia secunda in Leuitico, ubi haec numerat, baptismum, charitatem, martyrium, elemosinam ex Danielis 4, remissionem iniuriarum ex Matthaei sexto, & correctionem fratris a via mala ex Iacobi primo: Augustinus secundo contra Cresconium: ubi quatuor numerat, verbum veritatis, sacrificium contriti cordis, elemosinam, & charitatem. Chrysostomo homilia vigesima secunda ad Populum; ubi prius numerat compunctionem, & elemosinam, postea vero addit aliud remedium his verbis, Non habes pecuniam, non habes compunctionem, ecce Propheta clamat, Prohibe linguam tuam a malo, &c. & in illam tibi sufficit: ubi significat mutationem vitae sine compunctione cordis sufficere. Idem homilia quarta in 2. ad Corinth. in fine partis moralis, praeter detestationem peccatorum, ponit submissionem animi, gratiarum actionem in aduersis, elemosinam, obliuionem acceptarum iniuriarum, & assiduam precationem. Et ad hunc modum loquuntur frequenter alij Sancti.

Chryso. sit.

Inter haec testimonia praecipue sunt obscura illa verba Chrysostomi, Si non habes compunctionem, &c. Intelligo tamen nomine compunctionis significasse ibi sentibilem dolorem, & afflictionem, & voluisse dicere mutationem vitae sufficere, per quam non solum intellexit propositum futurae vitae, sed etiam detestationem praeteritae. Quod sumo ex eodem Chrysostomo homilia quadagesima secunda in Matthaum in fine, ubi eadem remedia numerat ad remissionem peccati, & distinguit compunctionem a contritione cordis, & contritum cor dicit apprimere requiri.

Circa alia vero remedia, quae Sancti ponunt, considerandum est, Sanctos in his remediis numeran-

dis non seruare leges rigorosae partitionis seu diuisionis, sed coaeruatim numerare omnia quae conferunt ad remissionem peccati: siue sit taquam dispositio proxima, siue ut remota, siue id sit ad remissionem culpae, siue ad satisfactionem pro poena, siue per modum impetrationis, siue per modum dispositionis, siue etiam per modum sacramenti. Vnde multa ex iis remediis, licet conferant, non tamen sunt simpliciter necessaria: nullum tamen est, quod sine poenitentia sufficiat. Nam de baptismo, iam supra ostendimus, sine poenitentia non remittere peccatum actuale mortale. De martyrio, verum quidem est, interdum in eo posse remitti peccatum sine poenitentia formali; sed includitur votum poenitentiae formalis in ipsa voluntate martyrij, quae virtualis quaedam est poenitentia, ut supra suo loco dixi. De charitate iam dictum est quomodo habere debeat coniunctam poenitentiam. De verbo veritatis, quod Augustinus ponit, certum est requiri eo modo quo fides necessaria est, non tamen sufficit sine dispositione voluntatis, quae poenitentiam includit. Denique opera misericordiae, vel patientiae, & similia conferunt quidem, vel ad impetrandam vera poenitentiam, si ex fide, & aliquo modo supernaturali fiant, vel ad satisfaciendum pro poena, si culpa supponatur remissa; non tamen per se sufficiunt ad remissionem culpae, nisi charitas, & vera poenitentia intercedant. Similiter oratio utilisima est ad impetrandam remissionem peccati: non est tamen semper necessaria necessitate mediij; nam interdum Deus praeuenit, & dat efficax auxilium, etiam non petenti: de quo late Vega libro sexto, in Tridentinum capite trigesimo octavo, nec ipsa per se sufficit ad impetrandam remissionem culpae, nisi impetret veram poenitentiam, per quam remittatur culpa, ut supra dictum est.

Alia resti. monis Pa. trum re spondetur.

Vega.

SECTIO II.

Utrum de potentia absoluta possint peccata mortalia sine poenitentia remitti.

Sensus quaestionis esse debet de poenitentia, tam formali, quam virtuali; perfecta, vel imperfecta, ita ut quaestio sit, an sine omni motu peccatoris in Deum, vel aduersus peccatum, hoc fieri possit. Et hoc modo multi negant posse tolli peccatum ab homine sine poenitentia. Ita tenent Soto dist. 15. q. 1. ar. 2. dub. ultimo, & Petrus Soto lect. 4. de Poenitentia, & frequenter Thomistae in hanc sententiam inclinant: propter verba Diui Thomae in hoc art. 2. Impossibile est, &c. Veruntamen hoc impossibile apud D. Thom. non semper significat implicationem contradictionis. In praesenti ergo sufficiens exponitur secundum legem ordinariam, & considerata rerum natura, ut in Commentario latius dixi, atque etiam Ledesma circa eundem articulum indicauit part. 4. q. 27. ar. 2.

Quorundam opinio. Soto. Pet. Sot.

Ledesma.

Fundamentum huius sententiae est, quia voluntas semel conuersa ad creaturam per peccatum, manet moraliter eodem modo conuersa quando non mutatur: non potest autem mutari, nisi per aliquem actum proprium: ergo sine illo non potest fieri ex conuersa auersa, vel e contrario: ergo non potest ab illa tolli peccatum sine motu eius: quia nisi tollatur illa conuersio ad creaturam, non tollitur peccatum. Dices, posse voluntatem mutari per infusionem alicuius habitus, qui formaliter conferat conuersionem oppositam conuersioni peccati: nam conuersio peccati, quae manet, & tollenda est per remissionem eius, habitus illis est: ergo per oppositum habitum potest auferri. Sed contra, quia istae conuersiones sunt diuersorum ordinum seu generum, & ideo non sunt oppositae, nam

Fundamentum eius.

Eiusdem.

Praecluditur.

con.